

LÍNIA DIRECTA

amb la Campanya de Normalització Lingüística

II

Palma
1992

Línia Directa

© Aina Moll

Producció: Campanya de Normalització Lingüística de les Illes Balears

Fotocomposició: Documenta Balear s.a.

Impressió: Antoni Rotger

Dipòsit Legal: PM-1.364/1991

XIX

Un (o més) himnes per a les Illes Balears?

Les declaracions de la Consellera de Cultura, Educació i Esports, sobre la seva intenció de promoure l'establiment d'un himne per a les Illes Balears (o bé un per a la Comunitat i un altre per a cada illa) ha estat causa d'un rebombori als mitjans de comunicació, i també a la nostra **Línia Directa**. Molts de ciutadans ens han telefonat per demanar-nos opinió sobre **la Balanguera**, sobre **Un senyor damunt un ruc** com a possible himne de Menorca, i sobre diverses possibilitats d'adopció de cançons populars com a himnes de les Illes Balears o d'una illa o una altra, o si convé "fabricar" l'himne, o himnes, aposta. També me'n van parlar dijous passat, al programa "La clau de vidre" de Ràdio Calvià. I en vista de l'enorme interès que ha despertat el tema, crec que ho paga tornar-ne a parlar.

Mirau: encara que molts d'himnes eren originalment cançons populars, no hem de confondre un himne amb una simple cançó popular, per més típica que sigui d'un territori. Un himne, com una bandera, és un símbol, una marca d'identitat col·lectiva. Una marca convencional, però que, un cop establerta, és un element d'identificació de la comunitat, per als seus membres i per als externs, que la hi reconeixen. No és indispensable tenir un himne, ni tampoc que l'himne tengui lletra (l'himne oficial espanyol no en té, encara que més d'una vegada s'ha intentat posar-n'hi), però sense identificació col·lectiva no hi ha himne. Ara bé, quan s'ha produït la identificació, la lletra en si no té importància, el valor simbòlic domina i fa desaparèixer la literalitat. Molts d'himnes patriòtics provenen de cançons que es popularitzaren en determinats moments històrics i que la col·lectivitat ha adoptat. Per això són acceptats per tothom, encara que siguin anacrònics. **La Marsellesa**, per exemple, és una cançó popular de la Revolució que encara avui,

com a himne de l'Estat, convoca els francesos a "lluitar contra la tirania" i a regar els solcs amb la "sang impura" dels opressors. Seria absurd adoptar-lo avui, i no és estrany que hagi sorgit la idea de modificar-lo per fer-lo menys ferotge, però fins ara s'havia acceptat amb naturalitat, i m'estranyarà molt que el projecte de canvi prosperi.

Al mateix grup pertany **Els Segadors**, cançó popular catalana de devers 1640, que encoratjava els pagesos durant la Guerra dels Segadors (1640-1652), i es va conservar popularment durant segles amb múltiples variants; durant la Renaixença, a la segona meitat del XIX, anà adquirint caràcter d'himne nacional català, i es convertí oficialment en himne nacional de Catalunya en el moment de la proclamació de la Generalitat l'any 1931; per això, els catalans continuen cantant amb entusiasme "Bon cop de falç!", en un temps en què ja no existeixen ni falç ni segadors.

A les Illes Balears només tenim una cançó popular que, perquè ha anat adquirint un cert caràcter d'himne mallorquí i perquè el contingut de la seva lletra (arrelament —la soca que "s'enfila com més endins pot arrelar"—, encadenament de les generacions, "pàtria", en una paraula), sense cap referència concreta a l'illa de Mallorca, pot ser assumida per totes les illes: **la Balanguera**, que segurament, per la seva bellesa (per qualche cosa és obra d'un gran poeta), seria, si l'adoptàssim, el millor himne d'Europa. Ni **Un senyor damunt un ruc**, ni **Els llagosts, quan són vinguts**, ni **Na Catalina de plaça**, ni **Una dona llarga i prima** ni **Sor Tomasseta** poden ser preses seriosament en consideració com a himnes de cap illa, per més populars que siguin.

Això no vol dir que hàgim d'adoptar **la Balanguera**, si no l'accepta la majoria, i sobretot si illes senceres no l'accepten. Però sap greu que es rebutgi "a priori", per simple recel entre illes. Al meu entendre, allò que és necessari, és difondre a totes les illes les cançons populars de totes, a fi que tots participem del patrimoni cultural de tots, i fins i tot fer-les conèixer a qui ens visita: de jove vaig participar a un curs d'alemany per a estrangers, a Frankfurt, i

en unes quantes sessions ens ensenyaren una pila de cançons populars que tots els alemanys coneixen, i les cantàrem durant les excursions; sempre que les he sentides, d'aleshores ençà, m'he afegit al cor amb molt de gust (en canvi, no ens ensenyaren l'himne alemany, no sé si perquè feia relativament pocs anys de la guerra mundial, o perquè ho consideraven cosa exclusivament seva). Si, coneixent-la tots, es crea un clima propici a **la Balanguera**, seria el moment d'adoptar-la com a himne. Mentrestant, és millor que només li donin valor simbòlic els qui s'hi identifiquen, sense cap proclamació oficial.

Naturalment, hi ha la solució de convocar un concurs per a la creació de l'himne. Si es fa, i en surt un de bo, n'estaré ben contenta. Però és una tasca extremadament difícil, i correm el risc que, fins i tot amb proclamació oficial, no s'hi identifiqui ningú. És el cas, per exemple, de l'himne oficial de la Comunitat Autònoma de Madrid, que sembla fet per qualcú que se'n riu de la comunitat i de l'autonomia: si no l'hagués vist publicat al BOE, no hauria cregut mai que fos oficial, i m'agradaria saber si s'ha cantat qualche vegada.- **A. M.** (16/3/92).